**Suomen ympäristökeskus**
**Finlands miljöcentral**
**Finnish Environment Institute**

**Valmistelija:** Kehittämispäällikkö Sanna-Riikka Saarela 20.11.2025 SYKE/2025/2238
Johdon tuki

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta Julkinen
mmv@eduskunta.fi

**Viite:** Maa- ja metsätalousvaliokunta perjantai 21.11.2025 klo 9.00 / Asiantuntijalausuntopyyntö
**Asia:** VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

# Suomen ympäristökeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristövaliokunnalle valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäisestä osasta.

Syke on ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka tuottaa tietoa, asiantuntemusta ja palveluja yhteiskunnan eri toimijoille. Syke mahdollistaa vihreää siirtymää ja kestävyysmurrosta tuottamalla ja välittämällä monipuolisesti, ratkaisukeskeisesti ja vuorovaikutteisesti tietoa, sekä arvioimalla politiikan ja suunnitelmien vaihtoehtoja ja vaikuttavuutta. Syke tukee tutkimuksellaan ja asiantuntemuksellaan kansallista ja EU-tason yhteiskunnallista päätöksentekoa ja lainsäädännön toimeenpanoa. Merkittävä yhteiskunnallinen kysyntä kestäville ratkaisuille ja ympäristöalan osaamiselle on heijastunut viime vuosina Syken toimintaan.

Keskitymme lausunnossamme ruokajärjestelmän ympäristö-, ilmasto- ja kestävyysnäkökulmiin. Olemme Sykessä tehneet monitieteistä ja pitkäjänteistä tutkimus- ja kehittämistyötä kestävän ja oikeudenmukaisen ruokajärjestelmän edellytyksistä ja ratkaisuista laajan toimijajoukon kanssa.

**Ympäristön ja ilmaston tilassa ennakoidut muutokset näkyvät jo nyt**

Tulevaisuusselonteon toimintaympäristön muutostekijät kietoutuvat monin tavoin yhteen: voimakkaat muutokset ympäristössä haastavat yhteiskuntia muuttamaan talousjärjestelmäänsä kestävämmäksi. Tämä puolestaan haastaa kehittämään osaamista ja teknologiaa. Samanaikaisesti geopoliittiset muutokset nostavat kokonaisturvallisuuden merkitystä, jossa myös luonnonvarojen saatavuus, kiertotalouden mahdollisuudet sekä yhteiskunnallisen resilienssin kasvattaminen korostuvat.

Keskeiset tulevaisuusselonteossa esitetyt ympäristön muutostekijät vaikuttavat jo nyt merkittävästi yhteiskuntiin ja ihmisten hyvinvointiin. Euroopan ympäristöviraston juuri julkaisema Euroopan ympäristön tila 2025-raportti kertoo viimeisimpään tutkimustietoon perustuen Euroopan ympäristön, ilmaston ja kestävyyden tilasta ja tulevaisuudennäkymistä. Kasvihuonekaasupäästöjen ja ilmansaasteiden vähentämisessä on edistytty merkittävästi, mutta ympäristön tila, varsinkaan luonnon tila, ei ole kokonaisuudessaan hyvä. Luonto pilaantuu edelleen, sitä käytetään kestämättömästi ja luonnon monimuotoisuus vähenee. Myös kiihtyvän



**Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute**
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**

ilmastonmuutoksen vaikutukset ja niihin sopeutuminen ovat polttava haaste. Samanlaista viestiä kertoo myös Tukholman yliopiston *Stockholm Resilience Centren* hiljattain päivitetty arvio ihmiskunnalle keskeisten biologisten ja fysikaalisten järjestelmien planetaarista rajoista. Yhdeksästä arvioidusta rajasta seitsemän turvallinen raja on ylittynyt. Ylitysten vuoksi saatamme tulevaisuudessa kokea peruuttamattomia ja jyrkkiä muutoksia.

Ilmaston ja ympäristön tilan heikkeneminen aiheuttavat suuria riskejä taloudelliselle hyvinvoinnille, turvallisuudelle ja elämänlaadulle. Taloudellinen kilpailukykymme on monin osin riippuvainen luonnonvarojen hyödyntämisestä. Samalla kun ympäristöön liittyvät muutostekijät tarjoavat Suomelle taloudellisia mahdollisuuksia uuden liiketoiminnan muodossa sekä potentiaalia ratkaisujen tarjoamiseen kansainvälisesti, ne haastavat myös merkittävästi nykyisenkaltaisen elinkeinorakenteemme ja osaamispohjamme. **Esimerkiksi ilmastonmuutokseen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä luontokadon torjuminen vaativat suuria muutoksia ruokajärjestelmässä. Tarvittavien muutosten laajuuden vuoksi on aiheellista puhua koko järjestelmän siirtymästä eli ruokamurroksesta.**

Suomen ympäristökeskus haluaakin korostaa ympäristön muutostekijöiden merkitystä koko yhteiskuntamme kestävyydelle ja kokonaisturvallisuudelle. Näitä tekijöitä tulee tarkastella rinnakkain muiden muutostekijöiden kanssa, kun tulevaisuusselontekoa käytetään yhteiskunnan ohjaamisen tukena.

**Tulevaisuusselonteon vaikuttavuus vaatii poikkihallinnollisuutta**

Tulevaisuusselonteossa kuvatut systeemiset taloudelliset, yhteiskunnalliset, geopoliittiset ja ympäristölliset riskit vaikuttavat ruokajärjestelmäämme ja huoltovarmuuteemme jo nyt, mutta useiden ennusteiden mukaan kiihtyvällä tahdilla lähitulevaisuudessa. Tästä syystä tulevaisuusselonteossa kuvatut toimet, joita olisi tehtävä joka tapauksessa skenaariosta riippumatta, muodostavat näkemyksemme mukaan erittäin perustellun pohjan sekä lyhyen että pitkän aikavälin suunnittelulle ja päätöksenteolle. Ennakoinnin ja skenaarioiden avulla taas voidaan tunnistaa, mihin voidaan ja mihin pitäisi vaikuttaa. Kestävämpi tulevaisuus vaatii lisää rohkeutta pitää kiinni sovituista tavoitteista, osallisuutta luottamuksen ja toimijuuden vahvistamiseksi, innovaatioita kestämättömien teknologioiden ja toimintatapojen korvaamiseksi sekä runsaasti konkreettisia tekoja yhteiskunnan kaikilta tahoilta.

Suomen ympäristökeskus toteaa, että ympäristö-, ilmasto- ja kestävyyshaasteiden näkökulmasta toimenpiteiden suunnittelussa on tarpeen korostaa poikkihallinnollisuutta, politiikkakoherenssia sekä yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja toimijuutta. Ohjauskeinovalikoimassa on yleisesti nojauduttava monipuolisuuteen soveltamalla sääntelyä, taloudellisen ohjausta ja vapaaehtoisuuteen perustuvaa ohjausta määrätietoisesti, pitkäjänteisesti ja strategisesti julkisten toimijoiden, yritysten ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyössä. **Ruokajärjestelmän kestävä ja reilu siirtymä vaatii ruoan tuotannon ja kulutuksen eri tavoitteiden yhteensovittavaa ja koordinoivaa ruokapolitiikkaa sekä uusia osallistumisen ja kumppanuuden tapoja**. Julkista ohjausta tarvitaan näyttämään suuntaa ja asettamaan lainsäädännöllä tarvittavat kannusteet ja rajoitteet. Erityisen ajankohtaista tällä hetkellä ovat EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistaminen vuosille 2028–2034 sekä kansallisen ruokastrategian valmistelu ja toimeenpanon.



**Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute**
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**

**Suomen ympäristökeskus**
**Finlands miljöcentral**
**Finnish Environment Institute**

**Tulevaisuusselonteko politiikkatoimien arvioinnin tukena**

Tulevaisuusselonteon vaihtoehtoiset mahdolliset tulevaisuuskuvat tarjoavat näkökulmia, joita vasten ajankohtaisten päätösten lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia voidaan tarkastella. **Nykyistä lainsäädäntöehdotusten vaikutusten arviointia olisikin tarpeen laajentaa, jotta toisiinsa yhä tiiviimmin linkittyvät muutostekijät ja niiden keskinäiset vaikutusmekanismit tulisivat huomioiduksi yhteiskunnallista ohjausta suunniteltaessa sekä ohjauksen vaikutuksia arvioitaessa.** Hyvänä esimerkkinä tästä on juuri ruokajärjestelmä, joka on selonteossakin tunnistettu yhdeksi monia muutostekijöitä yhteentuovaksi kokonaisuudeksi. Ilmastonmuutoksen, luontokadon, ruokaturvan ja geopoliittisten paineiden ja mahdollisuuksien arvioiminen tulee tapahtua samoissa prosesseissa ja eri toimijaryhmät huomioon ottaen.

Suomen ympäristökeskus toteaa, että tulevaisuusselonteossa on huomioitu eri muutostekijät ja niiden perusteella muotoillut skenaariot varsin kattavasti. Tulevaisuusselonteko tarjoaa hyvän perustan lainsäädäntöehdotusten muotoilulle, toimeenpanolle sekä erityisesti niiden vaikutusten arvioinnille. Näissä prosesseissa tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota muutostekijöiden keskinäisiin vaikutussuhteisiin, kuten ympäristön vääjäämättömien muutosten vaikutuksiin yhteiskunnan eri sektoreille.

Tämän lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet kehittämispäällikkö Sanna-Riikka Saarela ja kehittämispäällikkö Juha Peltomaa.

Jakelu mmv@eduskunta.fi
Kopio kirjaamo@syke.fi



**Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute**
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**

**Asiakirja:** **SYKE/2025/2238-2 Syken asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle tulevaisuusselonteon ensimmäisestä osasta**

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Leif Schulman, Suomen ympäristökeskus
Sanna-Riikka Saarela, Suomen ympäristökeskus, johdon tuki

Signed By:Leif Schulman
Signed at:2025-11-19 14:49:07 +02:00
Reason:I approve this document

Signed By:Sanna-Riikka Saarela
Signed at:2025-11-19 14:09:23 +02:00
Reason:I approve this document